



Inventeringsrapport för strandpadda i Kristianstads kommun 2001



Foto: Johan Röjestål 2001

Innehållsförteckning

	Sida
Förord	2
Inledning	3-4
Sammanfattning	5
Artbeskrivning	6-7
Inventeringsmetodik	7
Diskussion och resultatpresentation	7-8
Lokalbeskrivningar	9-22
Tosteberga – Landön	9-11
Rinkaby	11-15
Åhus	15-17
Vä	18-21
Yngsjö	21-22
Tack	23
Referenser	24

Förord

Bufo calamita tillhör de rödlistade arterna i landet som för en ständig kamp för sin överlevnad. Individantal och livsmiljöer har minskat oroväckande snabbt under den senare delen av 1900-talet. Arten finns nu endast kvar på några tiotal platser i Skåne mot mer än 200 för 40 år sedan.

För att säkra artens överlevnad i Skåne krävs mer kunskap om paddans utbredning, krav på livsmiljöer samt variationer i populationsstorlek på olika lokaler under ett antal år. Ett första steg i detta arbete togs av länsstyrelsen som lät genomföra en inventering av arten 1998 och 1999. Resultatet av inventeringen utgör underlag för det nationella åtgärdsprogram för arten som Naturvårdsverket fastställde 2000.

Som en del av det fastställda åtgärdsprogrammet ingår bland annat biotopvård, dokumentation och uppföljande inventeringar. *Bufo calamita* har ett av sina starkaste naturliga fästen inom Kristianstads kommun och det är därför särskilt angeläget att tillvarata, utveckla och följa upp populationerna där.

Föreliggande inventering har genomförts av Grodgruppen inom Naturskyddsföreningen i Kristianstad under 2001 och har finansierats av länsstyrelsen med medel från Naturvårdsverkets fastställda åtgärdsprogram. Inventeringen utgör en naturlig och viktig del i genomförandet programmet och bildar underlag för planering av biotopvårdande åtgärder för arten i trakten.

Länsstyrelsen riktar ett tack till Grodgruppen inom Naturskyddsföreningen i Kristianstad som genomfört inventeringen på ett utmärkt sätt och som genom sin verksamhet bidrar till att skapa engagemang kring och sprida kunskap och information om de rödlistade groddjuren.

Malmö den 28 maj 2002

Christer Persson

*När paddorna om morgonen mycket skria,
Då får wi ett stort regn wisseliga
Ur Bondepraktikan*

Inledning

Strandpaddan *Bufo calamita* har en utbredning som omfattar sydvästra Sverige, ett 30-tal öar i Bohusläns södra och mellersta skärgård (där strandpaddan uppvisar en avvikande morfologi samt annorlunda biotopval) samt på ett mindre antal lokaler längs Hallandskusten. Strandpaddan har vidare en gles och fläckvis utbredning längs Skånes kuster samt enstaka inlandspopulationer i Skånes södra delar och mot hela Blekinges kust. Trots att arten är kustbunden förekommer den i Skåne på inlandslokaler och då oftast i sandiga miljöer. Ett av de intressantaste områdena med sandiga, flacka marker med ytligt grundvatten är de nordöstra delarna av Skåne, och då kanske framför allt Kristianstads kommun. Linné beskriver under sin resa genom Skåne denna sandslätt som den ”Östra slätten” vilken enligt Linné:

”... är smalare, utsträckt efter den östra havsstranden ifrån Åhus till Kristianstad, Tossebro till Cimbrishamn, på ett eller två ställen avskuren, och består av en sandig jord, alltså tjänligare till råg och bovete än annor säd...”

Den ”Östra slätten” var under Linnés tid, och lång tid därefter, svårt drabbad av flygsand, vilket säkert givit de inre landområdena som idag är intressanta lokaler för strandpadda sin prägel. Linné beskriver flygsanden när han besöker Åhus och hur den sprider sig inåt landet.

”...Sanden är helt vit, klar och fin; ty om några grövre partiklar eller grus äro med honom blandade, bliva de kvar liggande, sedan den finare förflugit. Vädret förer flygsanden ofta hela ¼ milen, vilket bäst skönjes om vintertiden på snön. Således gör sanden floderna grundare samt åkrarna och marken sandfulla. Där denna flygsand fått luft, hade vädret avfört honom på hela trakten...”

Strandpaddans läte är speciellt, mycket karaktärsfullt utdraget surrande *örrr-örrr...*, och kan vid goda förhållanden från en månghövdad manlig kör höras på stora avstånd (kilometervis). Det maskinmässiga spellätet har liknelser vid nattskärrans sång. Kanske är det så att Linné beskriver strandpaddans ropande under leken när han besöker Vittskövle:

”...grodorna söngo om aftonen, hade dock något annat läte än våre allmänne svenske grodor. De sades leka vid midsommarstiden, då våre allmänne leka så snart isen gått bort.”

Lekperioden överensstämmer med Strandpaddans utdragna lek (maj-augusti) och det avvikande lätet kan även innefatta lövgroda, grönfläckig padda och klockgroda, dock överensstämmer lekperioden inte med dessa arter men lövgroda och klockgroda kan höras ropa efter midsommarstiden. Linné beskriver även avvikande ”grodspel” vid besök kring Ravlunda (Ravlunda hör dock inte till Kristianstads kommun men finns beläget strax söder om kommungränsen och hör till ”Östra slätten” med samma sandiga miljöer) som att:

”grodorna spelade i kärren om natten med ett oupphörligt kacklande, det de kontinuerade var natt intill midsommar, där de hos oss sluta sin lek med frya vårtiden. De hade ett helt annat läte här på orten och smattrade som gäss eller ankor och måste alltså vara ett helt särskilt släkte ifrån de svenska, och som jag tyckte på utspråket av tvenne slag.”

Strandpaddan är idag ett av våra mest hotade groddjur och uppvisar tillsammans med lökgrodan *Pelobates fuscus* och den grönfläckiga paddan *Bufo viridis* den mest vikande tillbakagången av samtliga svenska amfibiearter. På den senaste rödlistan är strandpaddan klassad som starkt hotad (Gärdenfors 2000). Arten har inte bara minskat i antal utan även i utbredning. Uppmärksamheten har på senare år ökat för strandpaddan, mycket tack vare Boris Berglunds idoga arbete med att inventera, uppmärksamma hotbilder och nyskapa lekvattnen för groddjuren runt om i Skåne.

Kunskapen om strandpaddans förekomst och numerär inom Kristianstads kommun är tämligen bristfällig. Förutom projekt strandpadda (Berglund 2000) samt mindre inventeringsinsatser av amatörbiologer (bl. a Patrik Olofsson 1996-97 och Linda Birkedal) är den lokala kännedomen ytterst bristfällig. I dagens samhälle med ständig utbyggnad av tätorter och infrastruktur samt jordbrukets effektiviserade syn på vatten och våtmarker tas alltför sällan hänsyn till amfibier och deras krav på lekmiljöer, samt passande närliggande furageringsområden.

- Var i kommunen förekommer strandpadda?
- Hur många vattenhållande leklokaler finns det i kommunen?
- Hur många djur finns de i kommunen?
- Är befintliga biotoper i behov av restaureringsåtgärder?
- Finns behov av nyskapade lekvattnen?
- Vilka kommande/befintliga infrastruktursprojekt hotar etablerade lokaler?

Detta är frågeställningar av stor vikt för att förstå och hjälpa populationen/populationerna av strandpadda samt utveckla/nyskapa biotoper för denna/dessa i denna del av Skåne.

För att få mer kunskap samt ta tillvara det intresse för groddjur som råder bildades i februari 2001 en grodgrupp i Kristianstads kommun. Gruppen består av ett 20-tal intresserade personer med helt olika kunskapsbakgrund gällande grodor, paddor och salamandrar. Gruppen startades som ett samarbete mellan Naturskyddsföreningen i Kristianstad, länsstyrelsen i Skåne, Kristianstads vattenrike och Kristianstads kommun. För att deltagarna skulle få grundläggande kunskaper om groddjuren inleddes arbetet i studiecirkelform i samarbete med studiefrämjandet i östra Skåne.

Sammanfattning

Grodgruppen har under april-juli genomfört kontinuerliga inventeringar av strandpadda inom Kristianstads kommun. Under lekperioden konstaterades lekaktivitet på 9 lokaler. 3 av dessa har inte tidigare varit kända för att hysa strandpadda. Lek noterades första gången 24 april vilket får anses som normalt. En förutsättning för att paddorna ska börja leka är att vattentemperaturen håller minst ca 7 grader (Fog et.al 1997).

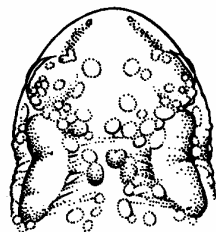
Utöver de 9 lokalerna med spel och reproduktion har säkert spel konstaterats vid ett tillfälligt vatten (90-25, Alvåkra) och ropande djur har hörts på åkrarna väster om Horna gård. Antal aktiva lokaler är i stor sett samma som 1998-1999 då spel konstaterades vid 10 lokaler (Berglund 2000). Under inventeringsarbetet har antalet adulta djur uppskattats till 250-300 djur totalt i kommunen. Leken har under säsongen drabbats av en längre torrperiod, vilket troligen inneburit att antalet lyckade reproduktioner huvudsakligen varit minimala i kommunen. Fiskförekomst (Sarv) har konstaterats genom provfiske i kommunens intensivaste leklokal (90-17 Horna). Restaurerade vatten (90-14 Nöbbelöv och 90-08 Vä) har haft mycket försämrad reproduktion jämfört med tidigare år.

Förekomsten i lokalerna skiljer sig dock något mot Berglunds inventering 1998-99. Under tidigare år har den största förekomsten av strandpadda noterats vid Nöbbelöv med ett uppskattat antal av 200 individer. Under årets inventeringar har som mest 15-20 djur noterats vid denna lokal. De nygrävningar som gjorts kommer förhoppningsvis ha positiv effekt som avspeglar sig under kommande inventeringssäsonger.

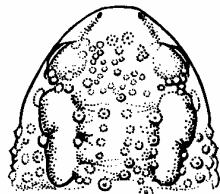
Vid 4 av lokalerna (Nöbbelöv, Skooghsdammen, de båda lokalerna vid Kolahögarna) noterades reproduktion i form av deponerade romsträngar samt larver. Några juvenila djur har inte påträffats under inventeringsarbetet.

Artbeskrivning

Strandpaddan (*B. calamita*) hör till familjen *Bufo*idae, d v s paddor, som återfinns i en stor del av världen. De tre europeiska arterna (*B. calamita*, *B. bufo* och *B. viridis*) har alla vårtig



B. bufo
snedställda



B. viridis och *B. calamita*
parallella

Bild 1: Parotidkörtlar, jämförande vanlig paddas snedställda med den grönfläckiga paddans och strandpaddans parallellt ställda (Arnold E.N & Burton J.A)

hud, stora parotidkörtlar (se bild 1) och horisontell pupill. De är alla till största delen nattaktiva och landlevande, men samlas under parningstiden, ofta i stort antal, i dammar eller långsamt rinnande vattendrag. Hanen utvecklar mörka könsvalkar på de tre inre fingrarna och hörs nattetid ropa i korus. Under amplexus (se bild 2) grips honan alldeles bakom frambenen. Varje hona kan avge flera tusen ägg som läggs i långa



Bild 2:
Amplexus för
paddor
(Brännström P,
Mild K &
Naturskyddsföre-
ningen)

strängar. Strandpaddan är den minsta av de tre europeiska arterna och blir företrädesvis inte mer än 10 cm, vanligen mellan 7 till 8 cm, honan är något större än hanen. Strandpaddan är kraftig, eller satt, med korta bakben (i synnerhet lårbenet). De korta bakbenen gör att strandpaddan hellre löper än hoppar vilket kan gestalta sig som sorklika ruscher vid lite sämre ljusförhållanden (Arnold E.N & Burton J.A). Simhuden mellan bakbenens tår är den minst utvecklade bland de tre arterna paddor vilket gör strandpaddan till den sämre simmaren. Strandpaddan har god grävförmåga. Strandpaddans gulgröna ögon har en horisontell pupill och kroppens färgteckning är brunaktig med både ljusare och mörkare olivfärgade eller gröna fläckar. Otvivelsutan är dock den gula ryggradslinjen som löper från nos till anus strandpaddans bästa kännetecken (Berglund B.).

Parotidkörtlarna (se bild 1) är parallella och kortare än hos *B. viridis*. På tåledernas undersida finns parvis anordnade knölar (subartikulartuberkler) vilka är tydligast på den längsta tån. Hanen har en stor inre strupsäck som vid spel blir fullt uppblåst (se bild 3) och då överträffar huvudets storlek (Berglund 2000).



Bild 3: Inre
strupsäck fullt
uppblåst vid spel
(Brännström P, Mild
K &
Naturskyddsföre-
ningen)

Honan lägger sina ägg parvis i dubbla strängar som oftast är mellan 1-2 meter långa, vilket är kortare än vad de andra två arterna paddor lägger. Antalet ägg hos varje hona består genomsnittligt mellan 3000 och 4000 och dessa kan deponeras helt eller delvis under den utdragna leken som strandpaddan har i Skåne, 3 - 4 månader, från ungefär den 1:a april till mitten av juli. Kläckningstiden varierar mellan tre till sju dygn beroende på temperaturen i vattnet (Berglund 2000).



Bild 4: Larv av *B. calamita* (Olsen, L-H & Svedberg U.)

Larven hos strandpaddan (se bild 4) är tillplattade, nästan helt svart, med en ljusgråfläck på strupen (Olsen, L-H & Svedberg U.). Svansen är en och en halv gång längre än övriga kroppen och svansspetsen är avrundad. Gälöppningen på kroppens vänstra sida är riktad bakåt. Analöppningen ligger i kroppens mittlinje och munnens bredd är mindre än avståndet mellan ögonen (Cederhagen T & Nilsson G). Storleken på larven är bara 22-30 mm vilket gör den till den minsta larven hos groddjuren (Olsen L-H & Svedberg U.). I grunda, väl uppvärmda vatten sker utvecklingen hos larven mycket fort och

metamorfoseringen till färdig padda kan gå på 4 – 6 veckor (Berglund 2000). Den lilla nymetamorfoserade paddan är mellan nio och elva mm i kroppslängd och före övervintring har den uppnått ca 20 mm. Könsmognad uppnås vid 3 – 4 års ålder (Cederhagen T & Nilsson G).

Övervintring, som påbörjas i oktober, hos strandpaddan sker nedgrävd på land på ansevärliga djup, i sandiga miljöer flera meter, då de ligger ensamma men i gnagargångar och liknande ställen kan de övervintra flera tillsammans (Cederhagen T & Nilsson G). Strandpaddans livslängd är naturligt 3-5 år men det finns fall i fångenskap som enligt utsago levt i 17 år (Berglund 2000).

Inventeringsmetodik

För att underlätta arbetet delades kommunen upp i ett antal mindre mer hanterbara områden. Inventeringsgrupperna fick ansvar för egna områden och rapporterade resultat till Anders Hallengren eller Johan Röjestål som verkade som samordnare. Johan Röjestål och Anders Hallengren inventerade förutom sina egna tilldelade områden även stödmässigt de andra inventeringsgruppernas områden. I vart och ett av inventeringsområdena utfördes systematiska avlyssningsturer dels per bil och dels genom fältvandringar. Vid konstaterat spel inventerades lokalen översiktligt med hjälp av pannlampa för att få en bättre bild av individantal än vad avlyssningsberäkning ger. Proceduren upprepades flera gånger under säsongen. Individer i inventeringsresultaten är adulta djur och ingen distinktion på hanar eller honor är gjord mer än att antal par i amplexus noterats. Vid lokalbesök innebar även kontroll av antal lagda romsträngar och eventuellt utkläckta ägg. Längre fram under säsongen kontrollerades olika utvecklingsstadier av frisimmande larver.

Diskussion och resultatpresentation

Aktiva lokaler		Inventerat individantal	
		2001	98-99
90-09	Pistolskyttebanan	2	35
90-10	Rinkaby 91:1	16	0
90-14	Nöbbelöv	20	150-200
90-16, 90-17	Kolahögarna	150	60-70
90-19	Vramsåns mynning	20	0
90-24	Östra Ljungby 20:11 & 20:19 samt Vanneberga 34:7	50	20 (90-11,90-06)
90-25	Alvåkra	5	0
90-26	Killegårdarna	10	0
90-27	Skooghsdammen	15	0

Detta är en uppskattning av antalet individ för Kristianstads kommun som slutar på totalt 250 till 300 individer för 2001. Ett så lågt antal individer för ett område som hyser så många passande biotoper, både furageringslokaler och reproduktionslokaler, måste tyvärr visa på ett stort behov av åtgärder.

Jämförelsen med inventeringen som Berglund gjorde 98-99 visar på att djuren anpassar sig efter var vattnet finns i de områden där dammar/vattensamlingar torkar ut under säsongen. De nya lokalerna som finns, framförallt i Tosteberga - Vanneberga området, är med stor sannolikhet en anhopning av djur som vid goda vattenförhållande delvis finns längre ut i

kustbandet. En ytterligare aspekt för strandpaddans val av nya lokaler hänger samman med dess strategi att utnyttja nya/ nyskapade ytor, tidiga successioner eller störda miljöer vilket naturligtvis spelar roll vid valet av reproduktionslokal. Individantalet i kommunen verkar annars vara relativt likvärdig över de senaste säsongerna vilket kan tolkas som på nedgående eller att status quo råder. Anmärkningsvärt är, med hänsyn till strandpaddans strategi vid val av reproduktionslokaler, att restaureringen som gjorts i Nöbbelöv (90-14) har medfört en kraftig nedgång i individantal vid lokalen. Troligen har dessa djur flyttat till andra vatten i området men risken finns att många djur har dött när/om de korsat väg E22 som går alldeles intill lokalen. Spridning till nya lokaler inom kommunen är begränsad och varför det är så kan man bara spekulera i men det är anmärkningsvärt att spridning inte sker i större utsträckning inom kommunen. I värsta fall kan avsaknaden av det utbyte mellan de befintliga populationerna som sker vid spridning i framtiden leda till inavelsdepressioner inom stationära/avskurna populationer då genutbytet är för litet mellan populationerna.

Många av reproduktionslokalerna har problem med igenväxning, hög predation, fel utformning av dammar/vattensamlingar för att vara optimala för strandpaddans lek och larver samt att de inte håller vatten under hela säsongen. Mellan reproduktionslokalerna och anliggande furageringsområden finns ofta hårt trafikerade vägar utan groddjurspassager och furageringslokalerna är för de mesta extensivt betade eller inte alls betade.

De aktiva lokalerna har och håller bitvis i kommunen på att tappa utbyte med varandra på grund av infrastruktur, urbanisering eller genom att dammar/vattensamlingar försvinner i landskapet och på så sätt skapar ett för stort avstånd mellan de som finns kvar och hyser strandpadda. Lite krasst skulle man kunna säga att de områdesindelningar som denna rapport uppvisar är områden utan kontakt med varandra idag. Säkerligen spelar kuststräckan stor roll vid spridning i nord-sydlig riktning men även här finns infrastruktur som bryter av spridningsvägarna. Inåt land fungerar troligen Helgeåns vattensystem med Hammarsjön som spridningsväg men även här uppvisar brist på djur längs den sträckningen inåt land oroväckande signaler. Vagnätet i kommunen spelar avgörande roll i att avgränsa populationer från varandra och här finns ett stort behov av en översyn på denna typ av spärrar i landskapet.

För att klara och utveckla de populationer som finns inom Kristianstads kommun bör ett översiktligt planeringsarbete inledas. Detta arbete skall mynna i att man:

- förstärker skyddet och miljöerna i och vid de aktiva lokaler som finns.
- ser över spridningsvägar för befintliga populationer och skapar nya mellanliggande reproduktionslokaler där så behövs.
- ser över infrastrukturproblematik vid och omkring reproduktions- och furageringslokaler i kommunen.
- utvecklar de områden som finns i kommunen som tidigare varit militära övningsfält.
- skapar kontakt med de populationer som finns söder om kommungränsen.
- fortsätter och utökar inventeringsarbetet samt grodväktarverksamheten inom kommunen.

Lokalbeskrivningar

Området Tosteberga - Landön

I originalrapporten finns här en karta med lokalerna.

Detta unika kustlandskap med betade strandängar utgör ett eldorado för djur och växter. Många hotade och sällsynta naturtyper och arter finns inom detta delvis skyddade område. Fina lekmiljöer och furageringsområden för *B. calamita* finns längs hela kuststräckan. Länsstyrelsens publikation "Från Bjäre till Österlen" beskriver denna kuststräcka som:

"Skånes enda egentliga skärgård...Kusten består av flacka och steniga betesmarker...Tosteberga ängar ligger på en halvö i den norra delen av området. Närmast havet finns öppna strandängar med ett mosaiklandskap innanför, där öppna gräsytor växlar med snår av slån, hagtorn hassel och nypon. Området är mycket blockrikt och genomkorsas av vällagda stengärden, vilket ger det en ålderdomlig prägel."

Lokal 90-06 (Tosteberga 28:1)



Foto: Johan Röjestål

Ett klassiskt område för Strandpadda med betade strandängar och vattenmiljöer som årligen torkar ut. Enligt Berglunds inventeringsrapport (2000) fanns då två aktiva lokaler inom Tosteberga ängar med ca 20 djur. Under året har inget spel av strandpadda hörts på lokalen.

På ängarna finns ett stort antal mindre vattensamlingar med likvärdig vattenhållande förmåga som de aktiva lokaler som Berglund konstaterade under 1998-1999. Torkan i maj gjorde dock att samtliga vattensamlingar torkade ut. Området har stor potential, åtgärder i form av fördjupning av befintliga vattensamlingar bör diskuteras för att säkerställa bra lekmiljöer och förekomsten av strandpadda inom området. Berglund (2000) nämner liknande åtgärder i sin rapport med tillägget att dessa åtgärder kanske borde ske i omgångar för att minimera störningarna i lokalen. Fördjupningsarbeten, som bör utföras i en snar framtid, borde inte utgöra något hot mot populationen i området då det finns alternativa lekmiljöer att tillgå under tiden dessa arbeten utförs.

Lokal 90-24 (Östra Ljungby 20:11 & 20:19 samt Vanneberga 34:7)



Foto: Johan Röjestål

Väster om tallskogen vid Vanneberga holme finns ett betesmarksområde med inslag av åkermark som under delar av året står under vatten. Spel har konstaterats på lokalen vid ett flertal tillfällen. Troligen har denna lokal ersatt de uttorkade lokalerna utmed kusten under den gångna säsongen. Under lekperioden uppskattades antalet spelande hannar till ca 50 stycken. Lokalen behöver inga stora åtgärder för att fortsätta fungera som fin reproduktionslokal. Möjligtvis kan en eller ett par djuphålor skapas. I detta område reproducerar sig även våra mer triviala arter såsom vanlig padda, vanlig groda och åkergroda. Även mindre vattensalamander sågs vid besöken.

Lokalerna 90-05, 90-11 och 90-12 som beskrivs av Berglund (2000) var tysta under 2001. Troligen på grund att det var uttorkade under maj. Dock konstaterades mycket utkläckta paddyngel (troligen vanlig padda) i Bäckaskogs grustag men utan ropande strandpadda. Bäckaskogs grustag har stor potential med redan etablerade vatten. Det finns tyvärr ett problem med denna damm då inplanterade kräftor i stor numerär finns där.

Området kring Rinkaby

I originalrapporten finns här en karta med lokalerna.

Sandiga åkrar, strandmader och ett stort militärt övningsfält dominerar detta område. Strandmader och övningsfält betas extensivt med nötkreatur vilket bidrar till att området bitvis håller mycket rika flora- och faunavärden.

Rinkaby skjutfält

Övningsfältet utgör ett stort sammanhängande område med höga flora- och faunavärden. Fältet har mycket goda förutsättningar, genom ett fåtal riktade ingrepp, vad gäller utökade möjligheter för strandpadda och dess populationstillväxt. Rinkaby skjutfält beskrivs i

Länsstyrelsens publikation "Från Bjäre till Österlen" som ett klass 2 område vad gäller naturvärde. Följande finns att läsa:

"på det militära skjutfältet mellan Rinkaby och Hanöbukten finns stora gräsmarker och tallskogar på sandig mark. På flera ställen finns tydliga sanddyner. Stora delar av de öppna gräsmarkerna har tidigare varit åkermark...Fältskiktet är sparsamt i tallskogen och domineras av gräsheds- och lavvegetation."

Inom området finns idag inte öppna vattenhållande miljöer på mer än de nedanstående beskrivna ytorna. En förutsättning för att optimera ett sådant här sammanhängande område för amfibier är att fler vattenmiljöer skapas och att fortsatt beteshävd inom området bibehålls samt utökas. Planer på naturreservatsbildning finns.

Lokal 90-10 (Rinkaby 91:1)



Foto: Johan Röjestål

På lokalen konstaterades årets första spel i kommunen den 24 april. Under den första inventeringsperioden konstaterades spel av totalt 16 djur vid denna lokal. Lokalen består av ett antal mindre vattensamlingar (i vissa fall utgörs vattensamlingarna av gamla hjulspår) som tyvärr inte höll vatten under hela lekperioden. Lokalen är i ett tillstånd av kraftig igenväxning vilket inverkar negativt på den vattenhållande förmågan och temperaturen i vattnet. Någon lyckad reproduktion förekom inte under året.

När det gäller Rinkaby grusgröp konstaterades en ökad aktivitet under året jämfört med Berglunds inventeringen som endast rapporterar ett fåtal spelande individer. Någon reproduktion förekom inte. Lokalen har goda förutsättningar att hysa strandpadda även om hoten är flera. Lokalen ligger alldeles intill en relativt hårt trafikerad väg. Möjligheterna att skapa ett flertal fina lekvattnen finns. Om strandpaddorna skulle börja husera även på de södra delarna av skjutfältet skulle dock en eller flera grodtunnlar under vägen vara av lämpliga.

Igenväxningsproblemen löses enkelt med röjningsåtgärder kompletterat med ett bra betestryck från de djur som redan finns i området. Infrastrukturprojekt, som nya

vägdragningar och utbyggnad av Rinkaby österut kan komma att innebära nya hot mot lokalen

Ett tredje hot mot lokalen är den dåliga vattenhållningen under årets torra perioder. Grävningsarbeten för att säkerställa vattenhållningen är en förutsättning för att strandpaddan ska lyckas reproducera sig på lokalen.

Mellandammen, Rinkaby skjutfält



Foto: Johan Röjestål

Grävd damm norr om lokal 90-10 alldeles intill skjutfältets ammunitionsdepå. Tyvärr betas inte området till följd av motstående jaktintressen.

Inget spel har konstaterats under året men området skulle med lätthet kunna förvandlas till en stark reproduktionslokal. Grundvattnet ligger troligen ganska ytligt så ytterligare lekvatten skulle med enkla medel kunna skapas. Bete bör tillåtas för att hålla bort gräs och sly från området. Av övriga amfibier noterades lek av mindre vattensalamander.

Osäkerhet kring planer för annan verksamhet och infrastrukturförändringar i området innebär att det är av yttersta vikt att det sker en snabb etablering av nya vatten samt att ett skydd för området kommer till stånd.

Lilla dammen i norra delen av Rinkaby skjutfält



Foto: Johan Röjestål

Inget spel av strandpadda har konstaterats på lokalen. Med enkla medel skulle vattensamling behöva fördjupas något för att hålla vatten under hela lekperioden. Åkergroda har under inventeringsperioden noterats i dammen.

Västra dammen, Rinkaby Skjutfält



Foto: Johan Röjestål

Tidigare vattenreservoar för områdets betande djur som numera är stadd i igenväxning. I dammen fanns vid återkommande besök mindre vattensalamander men inget som tyder på lek från strandpadda.

Inga större åtgärder behövs för att bibehålla vattnet som potentiellt lekvatten, upprepning av vass och överståndare skulle vara bra samt utsläntning på något ställe i kantzonerna av dammen.

Lokal 90-25 (Alvåkra)

Mot Hammarsjöns betade strandmader på det sandiga åkrarna hördes som mest fem ropande strandpaddor i tillfälliga vattensamlingar. Spelet försvann under den senare delen av maj då värmen torkat ut alla tillfälliga vattensamlingar.

Berglund (2000) beskriver en lokal (90-07) vid Herkulesdammarna söder om Gustav Adolf som gammal och tidigare aktiv . Inget spel av strandpadda hördes under 2001 men rikligt med rom och spel från både vanlig- och åkergroda samt vanlig padda.

Området kring Åhus

I originalrapporten finns här en karta med lokalerna.

Vidsträckta sandiga betesmarker och betade strandmader kring Hammarsjön och Helgeåns lopp dominerar området men även inslag av dammar och grustäcker finns fint fördelade. En större relativt tätt trafikerad väg delar av området i två delar.

Lokal 90-16 & 90-17 (Kolahögarna)



Foto: Johan Röjestål, 90-17 Stora dammen

Täcktområdet väster om Åhus utgör för närvarande kommunens bästa lokal för strandpadda. Problem i området finns dock i form av igenväxning, fiskpredation samt trafiken. De båda lokalerna (90-17 och 90-16) delas av landsvägen mellan Åhus och Kristianstad.



Foto: Johan Röjestål, 90-16

Den norra lokalen (90-16) innehåller en damm som håller vatten hela året. Övriga fynd vid denna lokal görs i gamla täcktgropar och hjulspår. Dessa är dock tillfälliga och håller inte vatten hela året. Den södra lokalen domineras av en större damm som årligen håller vatten hela året. Strax väster om denna kommunägda damm ligger ytterligare en som idag är stadd i kraftig igenväxning. Båda södra dammarna har till stora delar alltför branta kantzoner.



Foto: Johan Röjestål, 90-17 Västra dammen

Kommunens stora damm innehåller rikligt med fisk (sarv). Även denna damm har mindre problem med igenväxning.

Förslag till åtgärder som har diskuterats på lokalen är att schakta ner de höga kanterna runt dammarna. Med få undantag har de spelande djur som noterats befunnits sig i den flacka partierna. I samband med schaktningsarbeten tas även igenväxningsvegetation och vass bort. Eftersom dammen innehåller fisk diskuterades att i samband med schaktningsarbetena snöra av delar i den södra delen genom att bygga en vall. På så sätt skulle fisken hindras att ta sig in med lyckad reproduktion för strandpaddorna som följd.

De mest akuta insatserna kommer dock att krävas i den västra dammen tillhörande Horna Gård. Här behöver igenväxningsvegetation på stranden samt vass som idag dominerar ute i dammen tas bort.

Precis som i kommunens damm bör kanterna schaktas ner eftersom de idag är väldigt höga och branta. Totalt hyser de tre lokalerna ca 100-150 djur.

Lokal 90-19 (Vramsåns mynnig)

Lokalen består av en mosaik av välhävdade betes- och slåttermarker inom ett större område med fodermarker på Helgeåns västra strand, sydost om Gärds Köpinge. Stora delar av området, som ligger centralt i Kristianstads vattenrike, ägs idag av naturvårdsfonden. Området får sin karaktär av de återkommande översvämningar som sker vid högt vattenstånd i Helge å och Vramsån. Området innehåller mycket höga naturvärden och ingår i två olika riksintressen för naturvården..

De ständiga översvämningar gör att en stor mängd lämpliga leklokaler för amfibier hela tiden bildas. Området hyser även en stor variation av fåglar med vadare, gäss, änder och småfåglar.

Under inventeringsarbetet har lek konstaterats både vid Vramsåns mynning och ute i tillfälliga översvämningar på det stora fodermarkerna. Totalt uppskattas populationen på lokalen till ett 20-tal djur. Några larver eller metamorfoserade djur har inte konstaterats.

Berglund (2000) beskriver lokal 90-18, alldeles utanför Ripabanan (motocrossbana), som ett vägfynd. Troligen rör detta sig om en individ på väg till eller från lekområdet vid lokalerna 90-16 & 90-17. Inget passande vatten har noterats kring motocrossbanan och spel av strandpadda har inte heller hörts. Etablering av vatten i denna riktningen skulle dock vara bra.

Området kring Vä

I originalrapporten finns här en karta med lokalerna.

Områdets hörnstenar är samhällena Tings Nöbbelöv i sydväst, Vå i nordväst, N Åsum i nordost och Gärds Köpinge i sydost. Som gräns gentemot väster fungerar den kraftigt trafikerade väg E22. Området präglas av fäladsmarker, magra åker- och ängsmarker med inslag av grustäcker spridda över hela området. I anslutning till N Åsum finns ett numera nedlagt militärt övningsfält. Lokal 90-14, kommunens tidigare individrikaste lokal, och några ytterligare potentiella lokaler ligger väster om väg E22 vilket inte är bra positioner.

Lokal 90-26 (Killegårdarna)



Foto: Johan Röjestål

Lokalen ligger i anslutning till A3:s gamla övningsfält söder om Kristianstad. Området utgörs av en översvämmande betesmark med ett stort bestånd av salix centralt. Översvämningarna bilads av ett gammalt igensatt dike.

Lokalen håller troligen vatten hela året då det förekommer båda rörhöna och smådopping. Under inventeringssäsongen noterades ca 10 spelande djur på platsen. Någon reproduktion har inte konstaterats främst då vegetationen gjort det i stort omöjligt att urskilja rom eller utkläckta yngel.

Lokal 90-09 (Pistolskyttebanan Vä)



Foto: Johan Röjestål

Ett större täktområde i Snårarp mellan Vä och Norra Åsum. Lokalen håller idag på att växa igen med lövsly och vass. Lokalen domineras av en större damm med en mindre vattensamling öster därom. Den stora dammen håller vatten hela året medan den mindre vattensamlingen torkar ut under sommaren. Den stora dammen utgörs till största delen av en öppen vattenspegel. I vissa mindre partier dominerar en gles starrvegetation (Berghlund 2000). Detta gamla täktområde fungerar tyvärr som inofficiell avstjälningsplats för diverse skräp och fyllnadsmassor.

Möjligheterna till att anlägga fler vatten på platsen får anses som goda. Platsen ligger strategiskt mitt emellan lokalen vid Vä (90-08) och den nya lokalen (90-26) vid Killegårdarna ca 1,5 kilometer österut. Lokalen kan också få en viktig funktion som spridningskälla om nya vatten etableras på A3:s gamla övningsområde.

Inget spel är konstaterat på lokalen men mycket utkläckta yngel fanns vilket ger lokalen en aktiv status. Två djur på väg till lokalen är noterade.

Lokal 90-14 (Nöbbelöv)



Foto: Johan Röjestål, 90-14 västra dammen

Klassisk lokal för strandpadda mellan Vä och Tollarp. Lokalen består av ett gammalt täktområde där tre nya lekvatten etablerades för något år sedan. De tre dammarna är inhägnade och saknar störande igenväxningsvegetation längs kanterna.



Foto: Johan Röjestål, 90-14 östra dammarna

Avsaknad av undervattenvegetation i samtliga dammar. Under senare år har lokalen utgjort kommunens och även Skånes bästa lokal för strandpadda med en uppskattad totalpopulation av 150-200 adulta djur (Berglund 2000).

Under inventeringssäsongen 2001 uppskattades antalet adulta djur till 15-20.

Berglund (2000) beskriver lokal 90-08 som en klassisk lokal känd redan 1960 med en stor population av strandpadda. Lekande strandpadda kunde ses i de grunda pölarna i sandtagets botten. Täcktverksamheten har dock förändrats och miljön för strandpaddan likaså.

Systematisk utfyllnad av gölarna har skett och den tidigare lokalen finns inte längre. Istället har man nyetablerat ett nytt vatten strax intill riksvägg E22 cirka hundra meter från tidigare lokal, dock inget spel under 2001.

Området kring Yngsjö

I originalrapporten finns här en karta med lokalerna.

Kring Helgeåns översvämmade lopp finns fullt med våtmarker och betade strandängar. Den delvis grävda sjöfartsleden mellan Åhus och Kristianstad som "Graften" är bidrar till goda spridningsvägar för djur och växter. Diversiteten i området är hög bland biotoper, flora och fauna. Pulkens är ett dessutom ett välbesökt fågelområde inom den beskrivna ytan.

Lokal 90-27 (Skooghsdammen)



Foto: Johan Röjestål

Nyanlagd damm utmed Helge å nordväst om Yngsjö. Dammen ligger i ett öppet landskap som domineras av gamla trädesåkrar. Dammen är idag helt fri från igenväxningsvegetation men lite undervattensvegetation förekommer. I anslutning till dammen ligger en hel del schaktmassor kvar. Eftersom dammen är nygrävd har spel av strandpadda inte konstaterats tidigare i detta område. Det är dock endast 1-2 kilometer till de sedan tidigare kända lokalerna Pulken (lokal 90-20), Yngsjösjön (lokal 90-21) samt Egeside sjö (lokal 90-22). Ingen av dessa tidigare nämnda lokaler uppvisade något spel av strandpadda 2001. Under inventeringssäsongen noterades som mest 15 spelande hannar i lokal 90-27. Senare på våren noterades även rikligt med yngel på denna lokal. Metamorfoserade djur har dock inte noterats.

Berglund (2000) beskriver även en lokal, temporär vattensamling, vid Juleboda (lokal 90-23) som aktiv. Första gången spel av strandpadda konstaterades här var 1996 men sedan dess har inte spel hörts i detta område. Området kring Juleboda måste anses vara en potentiell mellanlokal för spridning av strandpadda norrut och för utbyte av genpool med den stora populationen som finns på Ravlundafältet. Under 2001 hördes inga strandpaddor ropa på denna lokal.

Tack till:

Länsstyrelsen i Skåne för ekonomiskt bidrag till inventeringsarbetet. Hans Cronert för tillhandahållande av tidigare inventeringsresultat. Kommunekolog Sam Skällberg för tillgång till kartmaterial. Jan Grosen, Fiskefunktionen Länsstyrelsen i Skåne (för hjälp och tillhandahållande av material vid provfiske i lokal 90-17 Horna). Inventerarna David Ståhlberg, Johanna Grönroos, Christer Persson, Greger Flyckt, Ulf Jungbeck, Maria Molin, Helén Olsson, Jenni Johansson, Birgitta Vallgren, Mikael Landin, Christer & Kristina Nilsson, Evert Walfridsson, Kerstin Nordström, Sam Skällberg, Claes Axelsson, Glenn Mattsing, Johan Olofsson. Ann-Catrin Zimmer Studieförbundet i Östra Skåne för hjälp med lokaler och litteratur. Claes Andrén som skänkte ett stort antal pannlampor att användas i inventeringsarbetet.

Korrektur Claes Andrén, Christer Persson och förord Christer Persson.

Referenser:

Ahlén I, Andrén C & Nilsson G. 1995. Sveriges grodor, ödlor och ormar. 2:a reviderade och utökade upplagan, Helsingborg, AB Boktryck.

Arnold E.N & Burton J.A. 1978. Reptiler och amfibier i Europa. Stockholm, Albert Bonniers Förlag AB.

Berglund, B. 2000. Projekt strandpadda 1998-1999. Länsstyrelsen i Skåne, Rapportserien Skåne i utveckling.

Brännström P, Mild K & Naturskyddsföreningen 1993, 1996. Spelläten hos våra Nordiska groddjur. Stockholm, Naturskyddsföreningen nr 3676.

Cederhagen T & Nilsson G. 1978. Grod- och kräldjuren i Norden 1:a uppl. Lund. Rahms i Lund.

Curry & Lindahl. 1975. Groddjur och kräldjur i färg. Stockholm, Almqvist & Wiksell Förlag AB.

Fog, K., Schmedes, A. & Rosenörn de Lasson, D. 1997. Nordens paddor och krybdjur. G.E.C. Gads Forlag. Köpenhamn 1997.

Gärdenfors, U. (ed). Rödlistade arter i Sverige 2000-The 2000 Red List of Swedish Species. Ardatbanken, SLU, Uppsala.

Linné, C. v. 1751. Skånska resa, utg. av J. Sahlgren. Stockholm 1920.

Malmberg, S. (ed). 1996. Från Bjäre till Österlen. Länsstyrelsen i Kristianstads län. 1996

Olofsson, P. Sammanställning av strandpaddeobservationer i Kristianstadsbygden 1996-97. rapport.

Olsen, L-H & Svederg U. 1999. Smådjur i sjö och å. Köpenhamn, G.E.C. Gads förlag, Bokförlaget Prisma Stockholm.